

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Организация и управление на производството

Автор на дисертационния труд: РОСИЦА СТОЯНОВА НЕНОВА
редовен докторант към катедра „Мениджмънт и Маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив.

Тема на дисертационния труд: СТРАТЕГИИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕНТАБИЛНОСТТА НА ВИНАРСКИТЕ ИЗБИ

Рецензент: Проф д-р Нели Андреева Бенчева, Аграрен университет – Пловдив, 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.7 Администрация и управление, научна специалност: „Организация и управление на производството“ определена за член на научното жури със заповед № РД-16-131/24.02.2021 год. от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Росица Стоянова Ненова завършила висше образование в Аграрен университет – Пловдив, с бакалавърска степен по специалността “Аграрна икономика“. През 2017г. завършила магистърски курс по „Финансов мениджмънт и счетоводство“ към факултет „Икономика“ на Аграрен университет-Пловдив. Владее отлично английски език и на добро ниво италиански език.

След успешно издържан конкурс е приета за редовен докторант към катедра “Мениджмънт и маркетинг“, през 2019г.

2. Актуалност на проблема.

През последните години България утвърждава конкурентните си предимства като уникален производител на вино. Виното все повече отговаря на изискванията за индивидуализиран, екологично чист и здравословен природен продукт. Високите изисквания, както и постигането на устойчиво присъствие в пазарни ниши за качествени вина може да се постигне от винарски изби, чието стратегическо управление и финансово-икономически бизнес модел съответства

на реалната конкурентна среда.

В този смисъл актуалността на темата на дисертационния труд се обуславя от редица фактори, като по-важните от тях са: 1) ролята на стратегическото управление за постигане на конкурентни предимства; 2) ефективни стратегии за управление на продажбите с цел подобряване на икономическите показатели в т.ч. рентабилността като синтетичен показател от дейността.; 3) недостатъчни научни изследвания за въздействието на стратегическото управление на икономическите показатели в т.ч. и рентабилността върху конкурентоспособността на винарските изби.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта, задачите и методите на изследването са изложени логично и последователно. За постигането на целта са решени пет изследователски задачи, които включват главно разкриване на: икономическата същност на категориите „рентабилност“ и „бизнес модел“ и особеностите на стратегическите подходи за тяхното управление; методологическите подходи и методически въпроси за изследване и оценка на рентабилността на бизнес моделите на винарски изби в съответен район; анализ на състоянието и тенденциите на развитие на основни фактори влияещи върху рентабилността на бизнес моделите на винарски изби в определен район; сравнителен анализ и оценка на рентабилността на бизнес моделите на винарски изби в определен район; разработване на стратегии за повишаване на рентабилността на винарските изби в определен район.

Формулирана е ясна изследователска теза, която е доказана в процеса на изследването. Предметът на изследването е точно и ясно обоснован, а именно изследване на основните фактори влияещи върху равнището на рентабилността на бизнес моделите прилагани от винарските изби. **Обектът** на изследване включва 31 бр. винарски изби в Южен лозаро-винарски район.

Използваните подходи на дисертационното изследване се позовават на теорията на системите и системния подход за цялостна оценка на

икономическата система на избраните обекти. С оглед на цялостна характеристика на получените резултати и тяхното правилно интерпретиране, са приложени следните основни методи: системен анализ; ситуациярен анализ; сравнителен анализ; статистически методи за обработка на емпиричните данни, получени чрез анкетния метод. При обработката на емпиричната информация е използван специализираният програмен продукт SPSS и статистически пакет на MS Excel.

Информационната база на дисертационното изследване включва: научни публикации и трудове на български и чужди автори; информационни бюлетини на международни организации; доклади и бюлетини на Министерството на земеделието и храните; данни от Националния статистически институт, Националната лозаро-винарска камара, Изпълнителната агенция по лозята и виното, Системата за агропазарна информация, както и редица нормативни актове.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е разработен в обем от 164 страници. Структурата на дисертационния труд е построена съобразно поставените цели и задачи на проучването. По отношение на структурата и съдържанието на дисертационния труд следва да посочим, че е постигнато добро и логично представяне на материала. Трудът е структуриран по следния начин: увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Използвани са 89 литературни заглавия (41 на български език и 48 на английски език). Резултатите от емпиричните изследвания са илюстрирани на 12 таблици, 55 фигури, 12 приложения.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В представеният дисертационен труд са направени важни теоретични обобщения, решения и изводи за ролята и значението на стратегическото управление на рентабилността на винарските изби в България. В дисертацията

се доказва, че стратегиите за управление на рентабилността на винарските изби в България са важни инструменти за постигне на добри финансови-икономически резултати. Те са предпоставка за акумулиране на резерви и стимулиране на нови стопански и нестопански инициативи. Такива нестопански инициативи са корпоративната социална отговорност, която е част от корпоративната култура на съвременната бизнес организация.

Разработената методика за анализ и оценка на стратегиите за управление на рентабилността на винарските изби е позволила да се разкрият и оценят редица стратегически решения и подходи влияещи върху равнището на рентабилност на бизнес моделите, прилагани във винарските изби. Разработен е методически подход за разработване на типове стратегии за управление на рентабилността на винарските изби за преминава към дългосрочното планиране, в частност разработването на стратегическите перспективи за управлението на рентабилността на винарските изби.

Разработените методи да в основата на разработване на конструкцията на бизнес модел обособен за три типа бизнес модели на винарските изби в България. - Първи тип – с основна дейност продажба на вино; - Втори тип – с основна дейност винен туризъм; - Трети тип – комбинация от продажба на вино и винен туризъм.

Предложените типове бизнес модели са полезни и за диверсификация на риска на дейностите на винарските предприятия. За анализ на рентабилността се използва моделът на Дюпон. Моделът е полезен поради факта, че предоставя възможност да се анализират едновременно баланса и отчета на приходи и разходи, реално представя финансия резултат като продукт на потенциала на предприятието. В този смисъл от финансова гледна точка се подпомага разкриването на резерви при използването на констатирания потенциал. Това спомага за изграждане на стратегическите цели, които се поставят от ръководството на съответната винарска изба.

Важен принос на дисертационния труд е направената оценка на рентабилността на различните бизнес модели на винарски изби. Направен е

анализ на факторите, определящи рентабилността на винарските изби, като са формулирани ясни и точни изводи.

Направеният анализ и оценка на бизнес модела на изследваните винарски изби, доказва, че лозовите масиви както и преработката на гроздето е основен компонент, който генерира стойност и са една от основните предпоставки за развитие. Оценката на бизнес модела на винарските изби показва, че основни ключови ресурси се оказват собствените лозови масиви.

В процеса на анализа се установява, че бизнес дейностите свързани със създаването и утвърждаването на продуктова марка са важни и основни при формирането на стойност за клиента. Акцентира се на необходимостта управлението да се насочва към използването на технология на производство, която да гарантира качество на изградената марка.

Особено внимание е отделено на проучването на процеса на добавянето на стойност в рамките на бизнес модела, както и диверсифицирането на източниците на приходи като основни инструменти за развитие на бизнес модела. Установено е, че около половината от проучените винарски изби осъществяват туристическа дейност, а 2/3 обмислят стратегии да предлагат такава услуга, като подход за добавяне на стойност и разнообразяване на приходите от дейността. В този аспект, чрез критичен анализ, аргументирано се отстоява мнението, че целите на налаганите бизнес стратегии в сектора се свързват с идеята продукта да бъде разпознаваем и да се дефинира уникално конкурентно предимство. Установява се, че най-често формулираните стратегическите цели на изследваните винарски изби са: разпознавемостта на продукта; заемането на добър пазарен дял; максимизирането на печалбата; минимизирането на разходите; стъпването на външни пазари.

Направен е регресионен анализ, който доказва, че рентабилността на продажбите се определя най-вече от избрания бизнес модел. Като най-успешен и оказващ положително въздействие върху рентабилността на продажбите е бизнес модела, който успява да съчетае производството и търговията на вино с туристическата дейност (винен туризъм). Задълбочено са анализирани

факторите като рентабилност на активите и на собствения капитал, организационната форма, размерът на производството при избора на бизнес модел и при управлението на рентабилността. В рамките на извършения регресионен анализ се доказва, че бизнес стратегията оказва най-голяма значение при формиране на рентабилността на активите, а по отношение на рентабилността на продажбите и на собствения капитал влиянието е по-слабо. Следването на бизнес стратегия, която се приближава по своята същност до диверсификацията на дейността е основен фактор, който дава възможност да се повиши или стабилизира рентабилността на активите в сектора.

На основата на оценка на рентабилността на различните бизнес модели на винарски изби, са разработени типове стратегии за управление на рентабилността на винарските изби. Чрез използване на подхода „Анализ на сценария“ се прогнозира равнището на рентабилност на винарските изби.

В резултат на ресурсния подход и елементи от веригата на стойността е разработен примерен бизнес модел и стратегия за управление на рентабилността на винарска изба. Като способ за ефективно управление на рентабилността се предлага късттерния подход за създаване на иновативен модел на късттерно обединение, водещо до увеличение на рентабилността на дейностите на винарското предприятие.

Може да обобщим, че в дисертацията се съдържат конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване. Получените резултати са вярно интерпретирани. След всяка глава на дисертационния труд се правят точни, ясни и обобщени изводи, които произтичат от изследването.

Постигнатите резултати недвусмислено показват, че докторантката притежава необходимата подготовка и способност за провеждане на самостоятелно научно изследване.

6. Приноси на дисертационния труд.

Съдържанието на дисертационния труд и резултатите от изследването

дават основание да се откроят следните научни приноси:

Научни приноси

1. На основата на сравнителен и критичен анализ на съвременни теоретични постановки и практики са разкрити особеностите на винарските изби като обект на стратегическо управление на равнището на тяхната рентабилност. В тази връзка са изяснени същността на икономическата категория „рентабилност“ в лозаро-винарския бизнес.
2. Разработен е методологически и методически подход за изследване и оценка на рентабилността на винарските изби в България.
3. Направен е сравнителен и статистически анализ и оценка на факторите влияещи върху равнището на рентабилността на различните бизнес модели на винарски изби в България.
4. Разработен е примерен бизнес модел за управление на рентабилността на винарските изби в страната.
5. Разработени са различни сценарии за управление на рентабилността на винарските изби.

7. Критични бележки и въпроси.

В дисертационния труд са допуснати някои слабости и неточности и технически грешки, които не намаляват нейните достойнства.

8. Публикувани статии и цитирания.

Росица Стоянова Ненова има пет самостоятелно публикувани статии по тематиката на дисертационния труд. Чрез така представените научни публикации докторантът отговаря на минималните наукометрични показатели за придобиване на ОНС „Доктор“, посочени в чл. 2А от ЗРАСРБ.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на РОСИЦА СТОЯНОВА НЕНОВА образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Организация и управление на производството“.

Дата: 22.03.2021г.
гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ: проф. д-р Нели Бенчева
(.....*Нели*.....)